

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

«Ένας λαός θυφώνεται άμα
δε λξη πώς δε φοβάται την
άγληθεια.—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φν-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 4 ΤΟΥ ΜΑΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 294

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΔΙΩΤΗΣ. Ιστορικά ξεγυμνώματα (συνέχεια).

KARL DIETERICH. Έπιστήμη, έπισήμοι και άνω-
πεύθυνοι.

K. KAMEΛ. Παράδειγμα για μίμηση.

ΣΠΥΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ. Γλώσσα και Ζωή.

A. H. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ. Μπούμ—Μπούμ!

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ρήγας Γκόλφης, Γ. Περγιαλίτης, Κου-
λουβάτος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — Η ΚΟΙΝΗ
ΓΝΩΜΗ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΣ

Πλάστη! όταν ζούσες ήλθες κάποια άλλη Πλάστρα ή Φύση
κ' έκλεισε από το πείσμα της γιατί να σε γεννήση!

Μα τώρα κλαίει από ντροπή,

βλέποντας ποίν' άνήμπορη να σε ξαναανστήση!

Ρόμην 'Απριλίου 1908

ΚΟΥΛΟΥΒΑΤΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΕΠΙΣΗΜΟΙ

ΚΑΙ ΑΝΥΠΕΥΘΥΝΟΙ

Υστερ' από δεκαοχτώ χρονών αδιάκοπη σχεδόν μελέτη και εργασία στον κλάδο της νεοελληνικής γλωσσολογίας, λαογραφίας και λογοτεχνίας με πο-
νάει κατάκαρδα που είμαι άνγκασμένος χάρη της
άσφαλείας και της έλευθερίας της τόσο καταφρο-
νεμένης μας έπιστήμης να βγάλω στο φώς κάτι ά-
χρηστες ραδιουργίες που έγειναν έναντίον της, καθώς
και έναντίον μερικών άξιων αντιπροσώπων της έδω
και λίγους μήνες. Σημειώνω πώς δε με κινούν προ-
σωπικά συμφέροντα — γιατί είμαι κ' εγώ στη μέση
δυστυχώς — παρά μόνον ο σκοπός να διαφωτίσω
τόν κόσμο για το τί μπορεί να τύχη σε κείνους που
δουλεύουν τίμια στην αναγέννηση της σύγχρονης
Ρωμιοσύνης από μέρους των έπιστήμων της άρχη-
γών, κ' έτσι να θυμούνται μια μέρα οι σωστοί πρό-
μαχοι του έθνους, ποιοι είναι οι άληθινοί του φίλοι
και ποιοι είναι οι άληθινοί του έχτροί. Γιατί τα ξε-
γυμνώματα που κάνω έδω, είναι συμπτωματικά για
τόν τρόπο που πολεμούν οι λεγάμενοι «πατριώτες»,
δηλ. οι αδιόρθωτοι και στενοκέφαλοι άπόστολοι της
ναρκωτικής Βυζαντινής ιδέας, που πλακώνει σε
βρυκόλακας το μυαλό και την καρδιά της Ρωμιοσύ-
νης. Ο τι λοιπόν έτυχε σε μας τους ξένους, μπορεί
να τύχη και στους ντόπιους, και για τούτο ακόμα
το νομίζω καθήκον μου να βγώ στο φόρο και να
γείνω συνήγορος της σκληρωμένης ελληνικής ψυχής
έναντίον των προδοτών της.

Στην άρχή του περασμένου χρόνου έπρόκειτο να
γείνη έδω στη Λειψία ένα σεμινάριο της νεοελλ.
γλώσσας ένωμένο μαζί με το 'Ινστιτούτο της Ρου-
μανικής και της Βουλγαρικής γλώσσας, που το διευ-
τύνει ο γνωστός Ρουμανολόγος κ. Weigand. Μπο-
ρεί τώρα μόνον η ιδέα αυτή να ταραξή το «γνήσιο»
πατριώτη που τον έμαθαν από μικρό να μισή με
βυζαντινό φανατισμό τους άλλους μπαλκανικούς
λαούς, ενώ ο είδήμωνας ξέρει πώς αυτοί είναι βυζα-
σταρούδια της ελληνικής παραμάνας, και πώς ο
γλωσσολόγος κι ο λαογράφος μέτ' στον ψυχικό όργα-
νισμό αυτών των λαών βρίσκει ένα σωρό από έλλη-
νικά φαινόμενα που αν τα μάζευε κινείς θάποδει-
χναν θεοφάνερα την πνευματική ήγεμονία της Έλλ.
φυλής στη μπαλκανική χερσόνησο και συνάμα θά-
διναν άφθονο υλικό στη συγκριτική ψυχολογία. Δέ
θέλω να κατηγορήσω τους «πατριώτες» που δεν το
κατάλαβαν αυτό, άφου μόλις οι έπιστήμονες το μι-
σοκατάλαβαν. Τα μέσα μόνο θέλω να βγάλω στο
φόρο που έβαλαν σ' ενέργεια για να ματαιώσουν αυ-
τό τον έθνικό και συνάμα έπιστημονικό σκοπό.

Ο κ. Weigand που κατάλαβε τη σπουδαιό-
τητα της ελληνικής για τη συγκριτική μελέτη των
μπαλκανικών γλωσσών αποτάθηκε σ' έναν άξιο και
ζακουστό καθηγητή του Έλλ. Πανεπιστημίου, που
κατάλαβε κι αυτός τη σπουδαιότητα του πράγμα-
τος, και τον παρακάλεσε να ενεργήση για το ζήτη-
μα. Άφου εγώ είμουνα προσωρισμένος να αναλάβω τη
διεύθυνση του έλλ. τμήματος κι άφου ο καθηγητής
εκείνος με γνώριζε καλύτερα από τον κ. Weigand,
άλληλογραφούσε μαζί μου και γλήγορα μου βεβαίω-
σε πώς πέτυχε το σχέδιο: ο ύπουργός των έξωτερι-
κών δέχτηκε την πρότασή του, κ' έψήφισε 5000
φρ. το χρόνο για το Έλληνικό τμήμα του Ρουμανο-
Βουλγαρικού 'Ινστιτούτου. Είχε μάλιστα την καλο-
σύνη να μου στείλη το ύπουργικό έγγραφο για να
μην έχω άμφιβολίες. Δεν έμενε πια άλλο από την
κύρωση του εγγράφου από το ύπουργικό συμβούλιο,
που τρία μέλη του έλειπαν τότε από την Αθήνα.
Έτσι του έλεγα τουλάχιστο στο 'Υπουργείο, ενώ,
καθώς φαίνεται από τα στερνά, είτανε πρόφαση
μόνον.

Άφου πέρασαν κάμποσοι μήνες χωρίς να γείνη
τίποτε, μολονότι ο φίλος καθηγητής δυο τρεις φορές
μου έγραψε πώς τον βεβαίωναν πάντοτε πώς η υπό-
θεση θα τελειώση, ύποπτεύθηκα πώς κάτι τρέχει.
Κ' η ύποψία μου βεβαιώθηκε γλήγορα: έμαθα εξα-
φνα από το Βερολίνο πώς έγεινε κακή σύσταση έ-
ναντίον του κ. Weigand και έναντίον έμένα, από
μέσα από την ίδια την Έλλ. Πρεσβεία! Κάποιος
κατ'όρθωσε να πείση τον πρεσβευτή να έπεμβή και

να ματαιώση το προδοτικό μας σχέδιο. Αυτός είταν
ένας μαθητής του κ. Weigand, που τον έγνώριζα
κ' εγώ, μα δυσκολεύτηκα να το πιστέψω, δε μου
φάνηκε δυνατό πώς ένας φοιτητής θα ραδιουργούσε
τόν καθηγητή του. Μολαταύτα έγραφα και στο
φίλο μου καθηγητή στην Αθήνα και στον κ. Wei-
gand για όσα άκουσα. Κι αυτοί δεν το πίστεψαν.
Πέρασαν πάλι μήνες και τώρα προλίγου άντάμωσα
έναν Έλληνα έμπορο που μένει έδω και που τον έ-
γνώρισα για αξιόπιστο και ειλικρινή νέο. Του είπα
κ' εγώ όσα έγειναν και τότε μου διηγήθηκε δλόκλη-
ρη την ιστορία. Είταν παρών σε μια συνεδρίαση
του ελληνικού συλλόγου της Λειψίας που άνγκυέλ-
θηκε το εύχαριστο γεγονός πώς «η κατά της πα-
τρίδος συνωμοσία» ματαιώθηκε χάρη στις ενέργειες
ένός άκάματου πατριώτη του κ. Γ. Σαγιαζή, φοι-
τητή, έλληνόφροντα Κουτσόβλαχου, ύπότροφου της
ελληνικής κυβέρνησης και ευνουόμενου του κ. Ραγ-
καβή.

Καθένας νιώθει ποιο ψευτοπατριωτισμό έκμε-
ταλλεύτηκε ο κύριος αυτός και τί κίντυνος είναι για
τά έθνη ο πατριωτισμός όταν ένοσείται έτσι και
πείθεται στις ραδιουργίες του ενός και τ' άλλου, που
κινούνται από προσωπικά συμφέροντα και κάτω από
το σκέπασμα της έπιστήμης κάνουν πολιτική κα-
τασκοπεία και ραδιουργούν και καταστρέφουν τα σχέ-
δια ανθρώπων που εργάζονται τίμια για την έπι-
στήμη τους — για να καθήσουν αυτοί στη θέση έ-
κείνων που κακοφημίζουν, αδιάφορο αν είναι ίκανοί
ή όχι.

Ίδου λοιπόν το αξιολύπητο θέαμα: ένας Έλ-
ληνας καθηγητής συσταίνει σ' ένα Έλληνα ύπουρ-
γό να ύποστηρίξη ένα έπιστημονικό ίδρυμα για χά-
ρη του Έλληνισμού, ο 'Υπουργός το δέχεται κ' έ-
πειτα στηριζόμενος σε συκοφαντίες άνεύθυνων συμ-
βούλων άνακατεύεται ο έπίσημος αντιπρόσωπος του
Έλλ. Κράτους και χαλνάει στο όνομα του ψευτο-
πατριωτισμού ότι ο αντιπρόσωπος της έπιστήμης
και ο ύπεύθυνος ύπουργός του κράτους ύποστήριξαν
στο όνομα της έπιστήμης και του σωστού πατριω-
τισμού. Ένα σωρό άνυπεύθυνοι κ' ένας έπίσημος έ-
δωσαν τα χέρια και έκαμαν συνωμοσία έναντίον
της έπιστήμης! Μπορεί να χτύπησα κ' εγώ φιλο-
λογικά τον κ. Ραγκαβή, μα τόκαμα πάντα φανε-
ρά κι όχι με δόλιο τρόπο. Μπορεί να είναι χυδαία
ή δημοτική, μα όχι βεβαίως τόσο χυδαία καθώς η
συμπεριφορά εκείνων των έπιστημο-άνευθύνων. Και
μπορεί να είναι καθρωτάτη η γλώσσα των κ. Ραγ-
καβήδων και Σα, μα τότε να φροντίσουν να διατη-
ρούν και τα χέρια τους καθαρά και να μην τα λε-
ρώσουν με την έπαφή ανθρώπων που κάθε αξιοπρεπής

τούς ἀποφεύγει, ὅπως ὁ ἀσπροντυμένος ἔναυ καπνοδοχοκαθαριστή!

Ἐγὼ τοῦλάχιστο θὰ φυλάγουμε ἀπὸ δὲ καὶ πέρα νὰ τοὺς πάρω ἀπὸ κοντὰ τοὺς ἐπίσημους καὶ ἀνυπεύθυνους, καπνοδοκαθαριστάδες τοῦ Ἑλλ. Κράτους, ὅσο κι ἂν ἤθελα νὰ φορῶ μαῦρα ἀπὸ τὴ μεγάλη μου λύπη γιὰ τὴ μαύρη τους ψυχὴ!

Μὲ ὅλη μου τὴ βαθεῖα ἀπογοήτευση, ὅμως δὲ θὰ πᾶψω νὰ ὑπηρετῶ τὰ ἀληθινὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλλ. ἔθνους ὅσο μπορῶ καλύτερα, ἂν κι ὅχι τοῦ Ἑλλ. ἔθνους τοῦ ἐνεστώτος, ὅμως τοῦ Ἑλλ. ἔθνους τοῦ μέλλοντος! Ἐνὸς μέλλοντος ποῦ θὰ εἶναι καθαρισμένο ἀπὸ κάθε Βυζαντινὴ μοῦχλα τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς! Τότε θὰ φανῇ, ποιοὶ εἶναι οἱ σωστοὶ προδότες καὶ ποιοὶ οἱ σωστοὶ εὐεργέτες!

Παρατηρῶ ἀκόμα ὅτι τὰ παραπάνω «ξεγυμνώματα» ἔγιναν σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ γερμανικοῦ ρητοῦ «μετὰ τὸν μαρτύρων στόματα βγαίνει παντοῦ ἡ ἀλήθεια». Κ' οἱ δύο μάρτυρές μου εἶναι ὁ κ. Κ. Χατζόπουλος στὸ Μόναχο καὶ ὁ κ. Ἀντωνανάκης στὴ Λειψία. Αὐτοὶ θὰ εἶναι πρόθυμοι, πιστεύω νὰ ἐπικυρώσουν τὴν ἀλήθεια τῶν λεγομένων μου σὲ ὅποιον τοὺς τὴ ζητήσῃ.

Λειψία—Κόννεβις 15 Ἀπρίλη 1908.

Dr KARL DIETERICH

ΗΛΙΟΣ ΒΓΑΙΝΕΙ

Νῦν ἔργων τὸν Ἑρωτα,
ΘΕΟΚΡΙΤΟΣ III—18

Ἐφές σου τὸ παράγγειλα σ' τὸ ματαλέω καὶ τώρα
Νὰ μὴ μὲ τυρανῶς...

Τί τὸ ματρί σου παρακάς καὶ ροβολᾷς στὴ χώρα
κι ἀπὸ τὴν πόρτα μου περνᾷς;

Ἄν κάποιε σὲ τήραξα καὶ σοῦκρινα πὼς εἶσαι
πρότιος στὴ λεβεντιά—

ἄλλοῦ βάλ' τὴν ἀγάπη σου, ἄλλοῦ τὰ δίχτια στήσε
καὶ ξεχασέ με πιά....

Βαρὺ χειμῶνα μέσα μου στὰ περασμένα χρόνια
εἶχα βαλτό.

Τὸ στοριόμα σου εἶτανε πὰ στῆς καρδιάς τὰ χιόνια
ὠϊμέ! γραφτό.

Ἄν ξέρω ἂν εἶδον πόθος μου κι ἀγάπη, ποῦ πεθαίνει
τὴ πάλωσε,

μὰ ὅλα τὰ περασμένα μου ξέρω μόνο πὼς βγαίνει
ἔξ' ἑνὸς ἡλίου βγαίνει
ποῦ τάλωσε....

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΓΙΑ ΜΙΜΗΣΗ (*)

Στὶς 10 τοῦ Φλεβάρη ἀλὰ Φράγκα, πάνω στὰ νιάτα τοῦ καὶ τὴν τόση γλύκα τῆς ζωῆς, τριαντατέσσαρω χρονῶ παληκάρι, παράδωκε τὸ πνέμα στὸν Προφήτη, μίσεψε γιὰ τὸ αἰῶνιο του ταξίδι, ὁ ξανθὸς ἐρωτάρης τῆς Ἁγίας Λευτεριάς, ὁ ἀκούρατος κυνηγητῆς ἐνοῦ πανώριου ὄνειρου, ὁ Ρήγας Φεραίος τῶν Αἰγυπτίων Μουστάφα Πασσᾶς Κάμελ.

Παιδί μὲ θέληση καὶ πατριωτισμὸ ἄμετρο, δὲν ἄφισε στὴ φτώχεια του νὰ τονε γονατίσῃ, μὰ μὲ τὴν ἐπιμονή, τὴν ὑπομονή καὶ τὴν ἀδιάκοπη μελέτη κατόρθωσε νὰ τὴ νικήσῃ, νὰ τὴν ξαπλώσῃ χάμω, καὶ πατώντας πάνω τῆς νὰ κηρύξῃ στὸν κόσμον, πὼς μὲ τὴν ἐπιμονή καὶ ἀληθινὴ μελέτη ὅλα κατορθώνονται, ἀρκεῖ κανεὶς νὰ θέλῃ.

Μεγάλοι πατριῶτες του, ὅχι βέβαια ἀπὸ τὸ ἰνῆφι τῶν Σεβαστόπουλων, μὰ ἀπὸ κάποιο ἄλλο ἄγνὸ κι ἀνείπωτο, πατριώτες προοδευτικοὶ ποῦ λαχταροῦν καὶ θέλουν νὰ καμαρώσουν ὅσο τὸ γληγορότερο τὴν πατρίδα τους λεύτερη καὶ φωτοδότρα, δὲν τὸν ὑποχρέωσαν νὰ τοὺς ζηγᾷ τὸ Κοράνιο καὶ τοὺς σαρακοφαγομένους παλιούς τους γραφιάδες καὶ ποιητές, μὰ τὸν ἄφηκαν λεύτερο, τονε θέλησαν κάτι πιὸ μεγάλο, τὴν πόθησαν κήρυκα καινούργιας θρησκείας, νέων ιδεῶν.

Σὰν τὸν εἶδαν ἔτσι ξυπνὸ καὶ καματερό, τὸν συνέτρεξαν σ' ὅτι τοὺς χρειάζονταν, τονε σπούδαξαν στὰ ἐδῶ σχολεῖα, τὸν ἔστειλαν στὴν Εὐρώπῃ νὰ τελειοποιηθῇ, καὶ τὸν ἄφηκαν νὰ τραβήξῃ τὸ δρόμο του μόνος, ἐλεύθερος πάντα ὅπου ἤθελε, σ' ὅτι εἶχε κλίση καὶ ὅπως ἔκρινε καλλίωτερο. Ἡ λευτεριά γεννᾷ τὴ Λευτεριά.

Ὅλως διόλου ἀντίθετα σ' ὅτι κάνουμε ἡμεῖς, ποῦ σὰ θὰ στείλουμε καμμιά φορὰ κανένα ὄζω ἀπὸ τὰ στενὰ σύνορά μας, ἔχτος ποῦ θὰ στείλουμε κείνον ποῦ θὰ διαθέσῃ τὰ πιὸ θεμιτὰ κι ἀθέμιτα μέσα κι ὅχι ποῦ ἔχει τὴν ἀξία, τοῦ χαράζουμε καὶ τὸ δρόμο, τονε δένουμε κοντὰ σὲ μιὰ ἐπιστήμη, ἀδιάφορο ἂν ἔχῃ κλίση ἢ ὅχι, καὶ τοῦ λέγουμε: «αὐτοῦ θὰ μείνης, αὐτὸ θὰ μάθῃς καὶ σὰ μὲ τὸ καλὸ γυρίσης, σ' αὐτὴ τὴ θέση θὰ σὲ διορίσουμε, αὐτὸ τὸ κόκκαλο θὰ σοῦ δόσουμε νὰ γλύφῃς καὶ σὺ ἀπὸ τὴν Ψωροκώσταينا, σחרνώνοντας τὰ γονικά μας».

*) [Σημ. τοῦ «Νουμά».] Τὸ ἄρθρο αὐτὸ μᾶς εἶχε σταλθεῖ ἀπὸ τὸν καὶ ὁρῆτες νὰ τυπωθῇ γιὰτὶ εἶχαν ἄλλα σειρά

Ἐφυγε τὸ καλὸ παιδί γιὰ τὴν Εὐρώπῃ καὶ νὰ αὐτὸ τώρα μονάχο του, δίχως καμμιά ἐπιτήρηση, αὐτεξούσιο, ἀνάμεσο σὲ χίλιες δυὸ Σειρήνες τῆς νύκτος καὶ ὁμορφιάς, σὲ τόσα τῆς ζωῆς θέλητρα, λεύτερο νὰ ρυθμίσῃ τὰ βήματά του ὅπως αὐτὸ γνώριζε καὶ προτιμοῦσε καλλίτερα. Νᾶταν κανένας δικός μας, σίγουρα πὼς θὰ προτίμαγε τὶς μύρες καὶ τὰ καφεσαντάν, τὶς γυναῖκες καὶ τὰ χαρτιά, γιὰ νὰ γυρίσῃ ὕστερα ἀπὸ λίγα χρόνια μὲ λίγα μπορντελίστικα Γαλλικά, γιὰ Εγγλέζικα, μὲ ἀλαφριὰ καὶ σαλατοποιημένες ιδέες, καὶ μὲ ξοανιὰ ἐμετική. Δὲν ἔκαμε ὅμως ἔτσι, δὲν ἐξευτέλισε τὴν ἱερὴ καὶ ἅγιον σκοπὸ τῶν πατριωτῶν του. Γράφτηκε στὰ καλλίτερα Πανεπιστήμια, παρακολούθησε τὶς παραδόσεις τῶν καθηγητῶν του, ἔχυσε τὰ μάτια του στὴ μελέτη, ζήτησε καὶ ἐπέτυχε τὴ γνωριμιὰ τῶν καλλίτερων, ἔδωκε δημόσιες διαλέξεις, μίλησε γιὰ τὸ δικαίωμα τῆς πατρίδας του, ἐξιστόρησε τὰ δεινὰ τῆς σκλαβιάς, δάκρυσε στ' ἄκουσμα τῆς Λευτεριάς, καὶ μὲ λίγα λόγια, ἔκαμε ἕνα ἀμουστακο μαθητοῦδι αὐτό, πῶς περισσότερα ἀπὸ ὅτι ἔπρεπε νὰ κάμουν, κι ὅμως δὲν κάνουν, σὲ δόξες καὶ παρασημα τρανοὶ μας πρεσβευτάδες.

Γύρισε ὕστερα στὸν τόπο τῆς γέννησής του τὸ τί κατόρθωσε εἶναι εὐκολὸ νὰ ξεχωρίσῃ κανεὶς στοὺς σημερινούς συντοπίτες του, στὴ φυγὴ τοῦ Κρόμερ, στὴ νέα πολιτικὴ τῶν Ἑγγλέζων. Οἱ σημερινοὶ Αἰγύπτιοι δὲν εἶναι οἱ Αἰγύπτιοι ὡς ἄλλοτε, τὰ φλογερὰ του ἄρθρα στὴ «Λήουα» καὶ «Stendart Egyptian» καὶ τὴν «Egyptian Standert» τοὺς ἀνοῖξαν τὰ μάτια, τοὺς φώτισαν τὴν ψυχὴ καὶ τὸ πνέμα, τοὺς ἔκαμαν νὰ αἰστανθοῦν τὸν ἀνθρωπισμὸ καὶ τὸν ἐθνισμό τους, καὶ τὸ δημιουργημὰ του τὸ κόμμα τῶν Νασιοναλιστῶν, ἀνάγκασε τὴν Ἀγγλίαν νὰ σκέφτεται σοβαρώτερα γιὰ τὴν ἐπικράτησίν της στὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου.

Ὅλα ὅμως αὐτὰ γιὰ νὰ κατορθωθοῦν τόσο ἐνῶρίς, σὲ τόσο μικρὸ χρονικὸ διάστημα, χρειάζονταν αὐτοθυσίαν καὶ ταπεινότητα, προτερήματα ποῦ πολὺ ὀλίγους καὶ σήμερα στολίζουν. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ὀλίγους εἶταν κι ὁ Μουστάφα Πασσᾶς Κάμελ. Εἶχε ὅλα τὰ προσόντα κι ὅμως ποτέ δὲν ἐζήτησε δημόσια θέση, σὰν καὶ τὰ δικὰ μας τὰ κοπρόσκυλα, στὶς δημοσιογραφικὰς του συζητήσεις ποτέ δὲν κατέθηκε σὲ προσωπικά. Πάντοτε λάτρης μιᾶς ιδέας, γιὰ τὴν ιδέα ἀγωνιζόταν, καὶ μπρὸς

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ*)

§ 11

Ἡ πολιτικὴ τῆς Ρουσίας.

Πρῶτος μᾶς πῆρε στὸ λαϊκὸ τους ἀπὸ τοὺς νέους μας καλοθελητάδες, τοὺς Βορεινοὺς, ὁ Μέγας ὁ Πέτρος. Ἡ πολιτικὴ του εἶτανε ἀπλὴ καὶ μεγάλη. Νὰ καταργηθῇ τὸ Ὄθωμανικὸ Κράτος γιὰ ὄφελος τῆς Ρουσίας. Τὴν πολιτικὴ αὐτὴ φάνηκε σὰ νὰ τὴν ἀλλάζανε κάπως μερικοὶ τοῦ διαδόχου, σὰ νὰ τὴν ἔκαμαν κάτι πιὸ ἀβέβαιη, πιὸ σκοτεινὴ, καὶ στὴν ἀπανωσιὰ πιὸ αὐταπάρητη. Ἡ βάση ὅμως ἔμεινε πάντα ἡ ἴδια.

Ἀκολουθώντας ὁ Μέγας Πέτρος τὸ παράδειγμα τῶν παλιῶν μας φίλων, ἄρχισε, ἀμὰ τᾶβαλε μὲ τοὺς

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 281.

Τούρκους, νὰ ψαρεύῃ ραγιαδικὴν συδρομὴ ἀπὸ Σλάβους, ἀπὸ Ἀρβανίτες καὶ ἀπὸ Ἑλληνες, παρακινώντας τους μὲ προστατευτικὰ καὶ μὲ θαρρετικὰ λόγια, καὶ λέγοντάς τους νὰ μὴ νοιάζονται, αὐτοὶ θὰ εἶναι μαζί τους πάντα.

Ὡς τόσο ὑπαρχαν καὶ τότες καὶ κατόπι μερικοὶ ποῦ πιστεύανε πὼς τῆς Ρουσίας οἱ σκοποὶ δὲν εἶτανε ὁλότελα ἐγωϊστικοί, ποῦ ἐλπίζαν πὼς ἀλήθεια λογαρίαζε ἡ Βορεινὴ ἐκείνη Δύναμη νὰ ξανασυστήσῃ εἶδος Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία. Τῆς ἀπελπισίας ἐλπίδες, ποῦ σήμερα ἄλλο αἶσθημα δὲ μᾶς φέρνουνε παρὰ λύπη βαθεῖα. Τοὺς πιώτερους ὅμως δικούς μας ζήτημα δὲν εἶναι πὼς, ὅσο κι ἂν τὰ μασσοῦνε οἱ ἱστορικοὶ μας, λίγο τοὺς ἔμελε τότες ἂν κατέβαινε νὰ ριζώσῃ γιὰ πάντα στὰ μέρη μας ὁ Ρουσσός, σώνει νᾶφευγε γιὰ πάντα ὁ Τούρκος. Μάλιστα τοὺς φαινότανε πολὺ φυσικὸ καὶ εὐλογημένο πρᾶμα, ἀφοῦ ὀρθόδοξος πάντα ὁ Ρουσσός. Κ' ἔτσι τοὺς γαργαλίζανε τοῦ Μεγάλου Πέτρου τὰ λόγια.

Ἀρωτήστε τὸν ἱστορικὸ ποῦ ἀκολουθαίμε, θὰ σᾶς πῇ ἀμέσως πὼς τὸ ἔθνος τονε θεωροῦσε πάντα τὸ Ρουσο σύμμαχο, ὅχι μελλούμενο κυρίαρχό του. Πηγαίνει μάλιστα καὶ κάτι πιὸ μακριά, ἐπειδὴ πασχίζει νὰ μᾶς πείσῃ πὼς ἂν ἡ Δυτικὴ ἡ Εὐρώπῃ μᾶς

μελετοῦσε πιὸ προσεχτικὰ, θὰ παρατηροῦσε τὴν ἀλλαγὴ ποῦ ἦρθε στὸ φρόνημά μας, καὶ θᾶννοιθε πὼς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ δέκατου ὀγδοοῦ αἰῶνα γιὰ ἀνεξαρτησία μονάχα πολεμήσαμε.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τὸ ἔθνος σηκώνονταν τώρα περισσότερο μὲ παρακλήσεις καὶ μὲ ταξίμματα, καὶ λιγώτερο μὲ τὰ στρατολογικὰ συστήματα ποῦ τοῦ ἐφαρμόζανε ἄλλοτε οἱ Βενετοὶ στὶς ἀπανωτὲς καὶ συχὰ τυχερὰ ἐκστρατεῖες τους. Ἄν ὅμως εἶχαμε τέτοιες ἐκστρατεῖες καὶ τώρα, ἂν κυρεῖσαν τίποτες κάστρα οἱ Ρουσοὶ καὶ τὰ κρητούσαν, θὰ βλέπαμε ἂν ἀλλάζαν: στ' ἀλήθεια κάφκαλα οἱ δικοὶ μας, ἂ θὰ πολεμοῦσαν δηλαδὴ τοὺς Ρουσσους γιὰ νὰ τοὺς βγάλουν ἀπὸ τὰ Κάστρα καὶ νὰ τὰ πάρουν αὐτοὶ νὰ γενοῦν ἀνεξάρτητοι. Αὐτὰ ὅλα τὰ μελετοῦσε, θαρροῦμε, ἡ Εὐρώπῃ πολὺ πιὸ προσεχτικὰ ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ μας. Ἄν τὸ ἔθνος φώναζε ἢ ὅχι «Ἀνεξαρτησία» ἂν ἐννοιθε μάλιστα τί θὰ πῇ «Ἀνεξαρτησία», αὐτὸ ἔς μείνῃ γιὰ συζήτησι ἀκαδημαϊκὴ. Ὁ λόγος εἶναι ἂν τὸ ἔθνος, ἢ καλλίτερα ἂν οἱ ἀρχηγοὶ του, πιστεύανε πὼς θᾶξιανόμασταν ἀπὸ ξένῃ καὶ ἀπὸ φιλόδοξῃ Δύναμει τέτοιο μεγάλο καλὸ. Ἀς γυρίσουμε ὅμως στὸ Μέγα Πέτρο.

Τὶς εἰκοσιτρεῖς τοῦ Μάρτη 1711 ἔβγαλε τὴν